

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1700
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.9.2023/36
Karar Numarası : 2023/649
Başvuran : M.G.
Başvuran Vekili : Av. S.T.
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Süleyman Demirel Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon
Merkezi Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın annesinin kaldığı huzurevinde kötü muameleye maruz kaldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Annesi ...'nın 2.5 yıldır Süleyman Demirel Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde kaldığını, 1.5 yılı aşkın zaman zarfında annesinin uyuz yaraları ile bakımevinde barındırıldığını, fiziki saldırılar neticesinde suratında yaraların bulunduğunu, elinin sigarayla yakıldığını iddia etmekte ve geriye dönük olarak kötü muamelenin incelenmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Süleyman Demirel Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğünden alınan 6/1/2023 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. 2019 yılında Alo 183 Şiddetle Mücadele Hattına yapılan ihbarın (yaşlının ... mahallesinde oğlu ... ile birlikte çok kötü koşullarda yaşadığı, aç kaldığı, yaşadığı ortamın hijyenik olmadığı) değerlendirilmesi sonucu yaşlı ...'nın Ankara Şehir Hastanesinde tedavi altına alındığı, tedavisinin bitmesi sonrası COVID-19 tedbirleri kapsamında sosyal izolasyon için ... Huzurevine yerleştirildiği, ardından Süleyman Demirel Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine Valilik onayı ile misafir olarak yerleştirildiği,

b. Yaşlının oğlu ...'nın sürekli olarak Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne gelerek yaşlıyı bakımevinden çıkarma talebinde bulunduğu, defalarca kendisine bu işlemin ancak yaşlının vasisi durumunda olan ve merkeze yerleştiren yaşlının kızı ... tarafından yapılabileceği bilgisi verildiği,

c. Yaşlının kızının, kardeşinin baskılarından ve dayatmalarından dolayı vasilikten feragat ettiği, yerine Bala Sulh Hukuk Mahkemesinin ... esas ve ... No.lu kararı gereğince Avukat ...'nın vasi olarak atandığı,

ç. Yaşlının oğlunun annesini bakımevinden çıkarıp yanına alma talebine istinaden 28/7/2022 tarihinde yaşlının oğlunun ikamet adresinde yapılan sosyal inceleme raporu sonucunda yaşlı ile oğlunun birlikte yaşamasının yaşlıya biyolojik-psikolojik-sosyal açıdan yararlı olmayacağı değerlendirildiği,

d. Çubuk İlçe Sağlık Müdürlüğü tarafından Çubuk Sulh Hukuk Mahkemesi'nin görevlendirmesi ve refakati eşliğinde 11/1/2022 tarihinde Süleyman Demirel Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine yapılan keşif sonucu hazırlanan bilirkişi raporunda bahse konu yaşlının sağlık durumu ve sıhhi bakımı ile ilgili yerinde yapılan ortam incelemesi, tıbbi muayenesi ve dosya incelemesi sonucunda; kronik yüksek tansiyon, kronik kalp yetmezliği ve orta-ileri demans hastası olduğu, ileri derecede kısıtlı ve yatağa bağımlı şekilde yaşamını sürdüren yaşlının devam eden tedavilerinin bulunduğu, kuruluştaki sağlık görevlileri ve hasta bakım görevlilerince gereken özen ve titizlikle yaşlının sıhhi ve vücut bakımınının zamanında yapıldığı, şu an için kronik hastalıkları dışında başkaca bir akut hastalığının bulunmadığı, sahip olduğu hastalıklarının tedavisi ve bakımı için gerekli personelin ve koşulların bakımevi tarafından sağlandığı, gerektiğinde hastaneye sevk edilerek muayenelerinin yaptırıldığı, tedavilerinin düzenletildiği ve bakımevinde hastalıklarının tedavisi için engel bir ortamın olmadığı,

e. Yaşlının oğlunun; CİMER, Alo 183 Şiddetle Mücadele Hattı, Valilik Açık Kapı ve Bilgi Edinme Hattına defalarca başvurarak annesini yanına almak istediği, annesine iyi bakılmadığını belirterek şikâyetlerde bulunduğu, bu şikâyetlere gerek Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü gerekse yaşlının koruma ve bakım altında bulunduğu Süleyman Demirel Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü tarafından bir çok kez telefon ve yazı ile cevap verildiği ve yol gösterildiği, yaşlının oğlunun verilen tüm bu cevapları dikkate almayarak dilekçe vermeye ve şikâyetlerde bulunmaya devam ettiği,

f. Yaşlının oğlunun değişik zamanlarda 13 farklı şikâyette bulunduğu; ilgili başvuru ve şikâyetlerin pandemi sürecini kapsayan dönemler hakkında olduğu, güncel herhangi bir olumsuzluğa işaret etmediği,

g. Şikâyetlere istinaden bakımevi müdürlüğü tarafından hazırlanan cevaplarda hâlihazırda yaşlının yatağa bağımlı olarak yaşamını sürdürmekte olduğu, sadece kendi sağına/soluna döndüğü, kendi başına yemek yiyemediği, bakım personeli tarafından püre ile beslendiği, yaşlının hareketli yapısı nedeniyle mevcut durumda yatak yarasını ve herhangi diğer yaraları kapsayacak yarasının bulunmadığı,

ğ. Yaşlının mevcut durumuna ek olarak; kaldığı blokta 2021 yılında yaşanan kaşıntı şikâyetleri nedeniyle bakımevine Çubuk Devlet Hastanesinden cildiye doktoru gelerek yaşlıları muayene ettiği, muayene sonucunda kattaki yaşlıların tedavisinin ivedi olarak başlatıldığı, kaşıntı sorununun hızlı şekilde ortadan kalktığı, yaşlının süreç içinde herhangi bir kaşıntı probleminin bulunmadığı,

h. Sonuç olarak Aile Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün 24/8/2022 tarihli ... sayılı yazısında benzer iddia ve taleplerle Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne ve değişik kamu kurumlarına başvuran yaşlının oğlunun aynı iddia ve taleplerini içerir dilekçelerinin işleme konulmaması hususuna Valilik Makamının olur verdiği belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; *“Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”* Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

5. Aynı Kanun'un 19'uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre; *“Birinci fıkrafta sayılanlar, Başkanın yetkilendirmesi hâlinde, tüm kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden ilgili bilgi ve belgeleri istemeye, incelemeye ve bunların örneklerini almaya, ilgililerden yazılı ve sözlü bilgi almaya, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerleri ziyaret etmeye, buralarda inceleme yapmaya ve gerekli tutanakları düzenlemeye, kötü muameleye maruz kaldığı*

iddia edilen kişi ya da kişilerle görüşmeye yetkilidir. Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, Kurumun ziyaretlerini kolaylaştırmak ve taleplerini gecikmeksizin yerine getirmek zorundadırlar.”

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Başvurunun kanuni temsilci veya vekil aracılığıyla yapılması” başlıklı 37’nci maddesi gereğince; “Başvurular, kanunî temsilci veya vekil tarafından da yapılabilir. Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesinin sunulması zorunludur.”

7. Aynı Yönetmelik’in “Karar Türleri” başlıklı 65’inci maddesinde; “Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.” hükmü yer almaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun yazılı görüşü ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 3’üncü maddesine göre; “Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.” Bu maddenin uygulama alanına girebilmek için söz konusu muamele, asgari şiddet eşiğine ulaşmış olmalıdır. Asgari eşiğin değerlendirilmesi türü itibariyle görecelidir. Bu değerlendirme, davanın tüm koşullarına ve özellikle de muamelenin türü ve çerçevesine, icra edilme şekillerine, süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine ve bazen de mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumuna bağlıdır.(Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), *Poltoratski v Ukrayna*, B. No: 38812/97, 29/4/2003, para. 131)

11. İncelemeye konu başvuruda, yaşlının uzun süre uyuz yaraları ile bakımevinde barındırıldığı, fiziki saldırılar neticesinde suratında yaraların bulunduğu, elinin sigarayla yakıldığı iddiaları bulunmaktadır. Söz konusu kötü muamele iddialarının pandemi döneminde gerçekleştiği öne sürülmekte olup güncel tarihli herhangi bir kötü muamele iddiası bulunmamaktadır.

12. 21/2/2001 tarihli ve 24325 sayılı Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğinin “Bakım ve rehabilitasyon hizmeti” başlıklı 72’nci maddesine göre;

“Huzurevinde iken, zaman içerisinde bedensel ve zihinsel yeteneklerini değişik derecelerde yitirerek rehabilitasyona, sürekli ve özel bakıma gereksinim duyar hale gelenlere ve evlerinde iken bu duruma gelip, aile yanında bakımı güçleşenlere, her huzurevi bünyesinde tesis edilmesi zorunlu olan özel bakım bölümlerinde ve Sürekli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde hizmet verilir. Bu bölümlere 60 yaş ve üzerinde, ruh sağlığı yerinde, bulaşıcı bir hastalığı bulunmayan, yatağa bağımlı, felçli, bedensel, görme

ve işitme özürü, demanslı yaşlılar kabul edilir. Huzurevinde iken sürekli ve özel bakıma gereksinim duyan yaşlılar, özel bakım bölümüne öncelikli olarak yerleştirilir. İlk başvurularında özel bakım bölümlerine kabul edilebilir. Huzurevi olanakları göz önüne alınarak, özel bakım bölümleri ayrı bir birim olarak düzenlenir. Binanın giriş ya da birinci katında yer alması tercih edilir.”

13. Yaşlı ... 26/8/2020 tarihinden itibaren Çubuk Süleyman Demirel Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde bakım hizmeti almaya başlamıştır. Orta-ileri demans hastalığı olan, yatağa bağımlı haldeki yaşlının bakım ve koruma hizmeti özel bakım bölümünde sağlanmaktadır. Yaşlı, giriş katta yer alan iki kişilik odada kalmaktadır.

14. Yaşlıya fiziki saldırılar gerçekleştiği ve sigara yanıklarının bulunduğu iddiaları 2021 yılını kapsamaktadır ve inceleme ilgili tarihlere göre yapılmıştır. Yaşlı, 2021 yılı içerisinde 17 kere çeşitli hastanelerin göz, cildiye, kalp ve damar cerrahisi polikliniklerine sevk edilmiştir. İlgili hastane kayıtları incelendiğinde, kötü muamele yapıldığına dair herhangi bir emare ile karşılaşılmemiştir. Yaşlının sağlık kayıtlarında yer alan epikriz raporları, doktor reçeteleri, sağlık takip kartları, bakımevinin tuttuğu diğer kayıtlar da incelenmiş ve kötü muamelenin gerçekleştiğine dair herhangi bir somut delilin bulunmadığı görülmüştür. Bu durum söz konusu kötü muamele iddiasının aksi yönünde bir karine teşkil etmektedir.

15. Yaşlının bakımevinde 1.5 yıl boyunca uyuz yaralarıyla barındırıldığı iddiasına ilişkin olarak ise 15/6/2021 tarihinde yaşlının Cildiye Polikliniğine götürülerek muayene edildiği, yaşlıya blaxten 20, kwellada, excipial lipo ilaçlarının reçete edildiği, bakımevi personeli tarafından ilaçların düzenli olarak uygulandığı, yine belirli aralıklarla hastaneye kontrole gittiği, yaşlının tedavisinin tamamlanarak bakımında gerekli dikkat ve özenin gösterildiği anlaşılmıştır.

16. 19/1/2023 tarihli Adli Tıp Uzmanı Raporuna göre; Süleyman Demirel Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde Bulunan yaşlı ...'nın değerlendirilmesi amacıyla Kurum ziyareti yapılarak kişinin sağlık dosyası incelenmiş ve muayenesi yapılmıştır. Dosya kapsamındaki evrakta yaşlının saç, tırnak ve vücut bakımının temiz olduğu, genital bölgede travmatik bulgu saptanmadığı, vücutta bası yarası bulunmadığı, kötü muamele yapıldığı iddiasına yönelik herhangi bir bulgu tespit edilmediği görülmüştür.

17. Anayasa Mahkemesi (AYM), kötü muamelenin ispatına ilişkin olarak; her kötü muamele iddiasının Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasının getirdiği korumadan ve devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerden yararlanmasının beklenemeyeceğinin, bu bağlamda iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerektiğinden bir kanıtın ancak yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşabileceğinin ve bu hususlara ek olarak kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumlarının da dikkate alınması gerektiğinin altını çizmektedir. (AYM, *Cezmi Demir ve Diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, para. 95)

18. Sonuç olarak; yukarıda açıklanan gerekçelerle yaşlının kaldığı huzurevinde kötü muameleyle maruz kaldığı iddiasının yerinde olmadığı, bu çerçevede 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKI
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye